

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מה.

עין משפט גזר מצוה

א א ב מ"י פ"ט מהל' רוצח הלכה א סגן עשין ע"י
 ג ב מ"י פ"ג מהלכות מומרים הלכה ה והל' ז סגן לאוין קס"ג
 ד מ"י פ"ג מהלכות סנהדרין הלכה ב:
 ה ה מ"י פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה י"א:
 ו מ"י פ"ה מהלכות משנת עומים הל' א:
 ז ב מ"י פ"ט מהל' ה' ו:
 ח ה מ"י פ"ט מהל' הלכה ה:
 ט מ"י פ"ט מהלכה ד וע"ש:
 י ב מ"י פ"ט מהלכות רוצח הלכה י:
 יא מ"י פ"ט מהלכות רוצח הלכה י:

דהר רבייה: לשכח קמה. שאם שכת זזית אחת לקצור קאי עלה בלא תשוב לקחתו [דגריס דן] והכי משמע ושכח עומר או ושכח צדשה: נפקא להו. מנשךד ושכח קרי ציה ששכח את קצת שדהו: שצפו עומרין לפוך שדה חצירו. ששצפה הרוח והרימה את העומרין מן הארץ והליפתן לתוך שדה חצירו ושכחן כסבור שאינן שלו נפקא מנשךד ולא צדשה חצירך ללא הווי ששכח: ורצנו. מיעוטא דשדה חצירו נפקא להו מדלוה ליה למכתב כי תקלור קצירך צדשה ושכח וכתבי צדשך: לפו עומרין לפוך שדהו. (א) שהיו מוטלים על גבי אבן או עמוד או זו על זו: פרט לשצפו. וקא סלקא דעתך צפו ממש על גבי אבן או על גבי עמוד: ולעטעמד לפוך שדה חצירו. צפו על גבי אבן הוא דמעט אכל מונחיס לא מיעט והא צדשך כתיב אלא הא דקאמר צפו לאו דוקא צפו על שום דבר קאמר דלפ"י מונחיס על גבי קרקע נמי קאמר אינו שכחה והאי דקאמר צפו ללא משכח עומרין מנפסת על הארץ ומציאתא ליה: ק"י: שהחזיקו בו להוכיחו לעיני כל:

וי"ו דשופטין דריש ר' יהודה למניינא להציט עוד שנים: צעלינ לעיר. צמגולה ופשוט שאין עיר קרובה כזו: מסני'. ללא קמני מלך וכהן גדול ללא כר' אליעזר בן יעקב: אי כרבי יהודה. חמשה אי כרבי שמעון שלשה ולא צעלי כולה סנהדרין: מלאן זקן ממרא. לצי"ד הגדול שאינו נעשה ממרא אלא צד"ד של צדעים ואחד כדליף צפרק קמא סנהדרין: איזי פאגני. כל שהוא צמח היקף החיטין של ירושלים קרוי צי פאגני. ולי נראה שהוא לשון חצישה כמו שקורין יאגל"א של עיר כמו חמור ובית פאגני (כ"מ דף טו.) צמטדירור"א בית ראש של אפסר קורין כן: והמרה עליהן. כלומר על מה שאלו מהם הם ואמרו לו ההלכה הלך לעירו והורה לעשות כדרך שהיה מורה בתמלה דהיה ליה ממרא על פיהם: המקום. המיוחד למשפט והוא לשכת הגזית: דניפיק מנייהו כמה. לצי פאגני דליטריך לאשמועינן דפטור משום טעמא דתוך צד"ד: דלמא הנך דאיכא גואלי חוסיס סבירא להו. והיכא תימי לן תיובא דליטריך קמא למיפטריה: שרך. זה סנהדרין שישבת צטיורה של א"י: אגן ספסה. שעשוין כחצי לצנה עגולה צורת ישיבתן כדי שיהו כולן רואין זה את זה: המוג. כשיעור מוג שני חלקים מים ואחד יין ואף כאן לריך שישתייר שליש על עיר. זה ירושלים: סניא כרז יוסף. דלמר רבי אליעזר בן יעקב כוליה סנהדרי צעלי: מסני'. דילוף פרט לטמון רבי יהודה היא: צדשה. ושכח עומר צדשה לרבי יהודה משמע צדשה על פני השדה ולרבנן משמע צדשה: הפס מענייניה דקרא. לריכין למירדשיה והכא מענייניה דקרא תדרוש ליה גבי חלל כתיב כי ימלא חלל כל היכא דמשמח ואפי' טמון הלך על כרחך כי אתא צלמיה למעטי טמון צא דמדרוש ציה על פני האדמה דאי לרבווי לא איטריך: אף שכחה נגלו. והוה מנעט טמון ממשמעותא אי לאו

(א) [נשילן] ס"א ל"ג.
 (ב) [סנהדרין ד: כל הענין].
 (ג) שם (ד) שטותי ד.
 סנהדרין ב ד: (ה) [גני עיר עפ"י ויהי כדמי הל' מ"ע פ"ה הל"ה].
 (ו) [מוספתא פאה פ"ג ע"ש]. (ז) [עירובין כט. קידושין כ. ערכין ל"ג].
 (ח) [ע"ש דף טו.]

תורה אור השלם

1. מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש ויבחרות יירקנה: משלי כ ט דברי יוסף: ואל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בקימים יהם וירשק והגידו לך את דבר המשפט: דברים יז ט
2. כי יפלא מופך דבר למשפט בין דין לדין בין דין לדין וכן נגע לנגע דברי ריבת בשערך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר: דברים יח ב:
3. שורך אגן הסהר אל יחסר תפוג בטנך ערמת חזים סוגה בשושנים: שיר השירים ג
4. כי תצטרף קצירך בשדה וישבתך עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברך ה' אלהיך בכל מעשה ידך: דברים כז ח
5. כי יצאא קהל באדמה אשר ה' אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הבעה: דברים כא א

הגהות הב"ה

(א) גבי הכא מענייניה דקרא דכתיב כי ימלא חלל כל היכא וכו' עומר בשדה שכחה דומיא דקציר: (ב) שם קציר: שדך ושכחת ור' יהודה (ג) רש"י ד"ה פ"ו מהל' שדה שמושלילן חלל ומינת שהו ממק:

גליון הש"ס

גמ' ויצאו הן ולא שלוחיהן. עין יענות דף קא ע"ב מ"ה וקל"ו לו ועפרין דף ז ע"א מ"ה קרינו: שם הכא מענייניה דקרא. ממות דף ח ע"ב ערכין דף ט ע"ב:

לעוי רש"י

ציגליא [צינגליא]. חומה (המקיפה את העיר). בשטידירור"א [ויבשטידירור"א]. אפסר.

מוסף רש"י

בעליל לעיר. מפורסם לל שקריו הוא לעיר זו מכל עירות (סנהדרין ד). מצאן זקן ממרא. לפסידין חון ללשכת הבית שהיה כהן הבית (סם). אבי פגי. מקום לפני מן חומת העיר ועון כירושלים לל דכיו (סם). יכול תהא המראתו המראה. לרון נתקן (סם). אילימא דבשוק מקצתו. והורו ארזן שחזן המרה על דכריהם. מל אירא מקום גורס. מיוקא ליה דפטור משום דלעלשכה הק' דלעלשכה כוומיה ספרא להו (סם). כתיב וירשין פלח דני ממונת (סם) אל יספר המוג. אל נריך אחד מן ללמ. אס יז שם עשיית ובלשה כנגד סנהדרין קטנה יולא ואס לא אינו יולא (סם) יולא על העיר. על ירושלים. וירין לקדס הוספת כתיב מרות ופסול (סם). הריני כבן עזאי בשוקי טבריה. יומא צדיחא הוה ליה וזמר להו לתלמידי השתא זלי דעמחי והריני מומן להשיב כמריפות לל מי שישאלני כבן עזאי שהיה דורש בשוקי טבריה ולל היה בימיו עוקר הרים כמותו (טברין כט. ושם: אמר רבא) כי הוה צדיחא דעמחי הוה רגיל לניממ הכי הריני פחות ומוכן להשיב לשאלני דבר מורה כבן עזאי שהיה דר בעמריה שהיה חרף ודרכן ואמר (בבבדות ב"ה) לל חממי ישראל לפני קליפת השום חון מן הקרן הוה (דושיין ב) לו: הריני משמנת במקומי שאני דרשן ובקך כבן עזאי שהיה משמנת בשוקי טבריה דתניא בן עזאי אמר לל חממי ישראל לפני קליפת השום (טברין לז).

וי"ו לא משמע ליה (מאי קאמר רחמנא המיוחדין שבשופטין) אלא מעתה ויצאו שנים ומדרו שנים לר' יהודה הרי באן תשעה לרבי שמעון הרי באן שבעה ההוא מיבעי ליה לבדתניא * ויצאו אהן ולא שלוחיהן ומדרו בשאפי' נמצא בעליל לעיר היו מודדין שמצוה לעסוק במדידה מתניתין דלא כר"א בן יעקב דתניא * ר' אליעזר בן יעקב אומר שיהיה מורה בתמלה זה מלך וכהן גדול מלך דכתיב * מלך במשפט יעמיד ארץ כהן גדול דכתיב * ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה וגו' איבעיא להו רבי אליעזר בן יעקב במלך וכהן גדול הוא דפליג אבל בסנהדרי אי כרבי יהודה אי כרבי שמעון סבירא ליה או דלמא בסנהדרי נמי פליג עד דאיכא כולה סנהדרי אמר רב יוסף ת"ש * מצאן זקן ממרא אבי פגי והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה תלמוד לומר * וקמת ועלית אל המקום * מלמד שהמקום גורם דנפוק כמה אילימא דנפוק מקצתן דלמא הנך דאיכא גואלי חוסיס סבירא להו אלא פשיטא דנפוק כוליהו ולמאי אי לדבר הרשות מי מצו נפקי והכתיב * שורך אגן הסהר אל יחסר המוג * שאם נצרך אחד מהם לצאת אם יש שם עשרים ושלשה כנגד סנהדרי קטנה יוצא ואם לאו אינו יוצא אלא פשיטא לדבר מצוה למאי לאו למדידת עגלה ורבי אליעזר בן יעקב היא א"ל אביי לא דלמא להוסיף על העיר ועל העזרות * בדתנן * אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד תניא כוותיה דרב יוסף מצאן אבית פגי והמרה עליהן כגון שיצאו למדידת עגלה או להוסיף על העיר ועל העזרות יכול תהא המראתו המראה ת"ל וקמת ועלית מלמד שהמקום גורם: נמצא טמון בגל או תלוי וחכ"א בשדה לרבות את הטמון אמר רב אפי' תימא רבנן * הכא מענייניה דקרא ויהתם מענייניה דקרא כתיב כי ימלא חלל כל היכא דמשמח ואפי' טמון הלך על כרחך כי אתא צלמיה למעטי טמון צא דמדרוש ציה על פני האדמה דאי לרבווי לא איטריך: אף שכחה נגלו. והוה מנעט טמון ממשמעותא אי לאו

באילן: לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן דתניא * ושכחת עומר בשדה פרט לטמון דברי רבי יהודה וחכ"א בשדה לרבות את הטמון אמר רב אפי' תימא רבנן * הכא מענייניה דקרא ויהתם מענייניה דקרא כתיב כי ימלא חלל כל היכא דמשמח בארמה פרט לטמון והתם מענייניה דקרא דכתיב כי ימלא חלל כל היכא דמשמח ואפי' טמון הלך על כרחך כי אתא צלמיה למעטי טמון צא דמדרוש ציה על פני האדמה דאי לרבווי לא איטריך: אף שכחה נגלו. והוה מנעט טמון ממשמעותא אי לאו

באילן: לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן דתניא * ושכחת עומר בשדה פרט לטמון דברי רבי יהודה וחכ"א בשדה לרבות את הטמון אמר רב אפי' תימא רבנן * הכא מענייניה דקרא ויהתם מענייניה דקרא כתיב כי ימלא חלל כל היכא דמשמח ואפי' טמון הלך על כרחך כי אתא צלמיה למעטי טמון צא דמדרוש ציה על פני האדמה דאי לרבווי לא איטריך: אף שכחה נגלו. והוה מנעט טמון ממשמעותא אי לאו